

SEPTIMIU CHELCEA, *Personalitate și societate în tranziție. Studii de psihologie socială*, Edit. Știință și Tehnică, București, 1995

Lucrarea *Personalitate și societate în tranziție* – apărută la Editura Știință și Tehnică – descifrează modalitățile de ancorare și conducere a acțiunii individuale în condițiile instabilității sociale.

Sursa percepută a controlului asupra comportamentului individual este condiția alegerii unor valori specifice societății deschise. Cu studiul *Personalitatea într-o societate instabilă* (capitolul 2) autorul trimite spre analiza valorilor care orientează acțiunea, accentuând importanța comportamentului prosocial și atrăgând atenția asupra interesului crescând ce rezultă din analiza manipulării comportamentale, care are ca obiective schimbarea comportamentului manifest și a atitudinii latente sub influența unei autorități.

Cele nouă studii ale ultimului capitol, *Psihosociologia comunităților în tranziție*, prezintă rezultatele unor cercetări concrete realizate în țara noastră de-a lungul unui timp segmentat de evenimentele din decembrie 1989. Focalizate asupra realităților românești, rezultatele acestor studii se constituie ca o contribuție științifică la înțelegerea unor evenimente cu o mare rezonanță în memoria noastră colectivă. „*Tovărășii tinerilor*” este un studiu-suport pentru acest capitol. Se evocă aici o tradiție de „organizare informală a tineretului din comunitățile rurale” ce iluminează sensul tuturor celorlalte studii care-i urmează, acela de simțământ al identității naționale, deslușit în reprezentări, atitudini și memorie socială.

Analiza zvonurilor din România socialistă și post decembristă și a emergenței lor în funcție de „locul controlului” conduce la propuneri de acțiune în vederea susținerii unui program de antrenament psihosociologic de dezvoltare a controlului intern asociat cu o mai bună situație a individului în mediul social.

„*Psihologia schimbării atitudinale*” susține teoretic și rezonază într-o suită de studii de etno-psihologie „emică”: *Atitudinile etnice ale românilor, Reprezentarea socială a identității naționale a românilor, Schimbări în opiniile și atitudinile politice ale populației din România după decembrie 1989 și Atitudini etnice și reprezentare socială a identității naționale ale studenților*. Cunoașterea realității, instrumentalizată cu mijloacele psihosociologiei, compune o imagine a prezentului românesc bazată pe raporturile între reprezentări, atitudini și acțiune. Sunt surprinse principalele schimbări ale psihologiei noastre colective.

În logica lucrării acest pas este esențial cristalizării unei conștiințe de sine naționale.

Interpretarea psihosociologică a legendei-mit despre „Negru-Vodă” este un studiu care privește memoria socială și o concluzie despre ce înseamnă și ce se întâmplă îndeobște în orice tranziție; „După opinia noastră, Negru-Vodă nu este nici personificarea legendară a lui Basarab I nici a altor domnitori din secolele al XIII-lea – al XIV-lea, ci numele pe care l-au dat românii aspirațiilor lor de libertate, vocației lor de cultură și civilizație, spiritualității lor” (pag.317).

Acestea vor să spună că din schimbările formelor realității sociale, o singură victorie este posibilă, aceea a spiritului. De aici concluzia perenității aspirațiilor din a căror perspectivă tranziția socială este „lungul drum al societății spre ea însăși”.

Lucrarea *Personalitate și societate în tranziție*, a profesorului Septimiu Chelcea, dă seama despre preocupările actuale ale psihosociologiei în țara noastră și direcțiile de dezvoltare a acesteia, de la studiul încadrării personalității în contextul social la surprinderea fluctuațiilor „sufletului” național.

Aflată sub semnul „memoriei tatălui”, care se definește ca memorie a patimii, cartea este în același timp o restituire. Asumată ca datorie de către autor, lucrarea exprimă nevoia de sens care îndreptățește orice înfăptuire ce rezumă procesarea contorsionatei întâlniri între persoană și lume.

Elena Beca

MARIA ROY, *The Abusive Partner – An Analysis of Domestic Battering*, New York, Van Nostrand Reinhold Company, 1992.

Autoarea lucrării *Partenerul violent – O analiză a violenței familiale*, fondatoare a primei agenții specializate pentru ajutorarea femeilor maltratate, dedică această carte celor care detestă violența contra femeilor și acelor care caută soluții împotriva acestui flagel care domină societățile contemporane. Lucrarea reprezintă o analiză complexă a aspectelor psihosociologice, medicale și criminologice ale comportamentului violent în cadrul familiei, precum și o contribuție valoroasă în domeniul metodelor de tratament. Cartea este structurată în șase părți principale, fiecare conținând mai multe capitole.

Prima parte (*Psihosociologia comportamentului violent*) abordează noțiunea de *maltratare* în relație cu noțiunile de *putere* și de *violență*. Lipsa de putere – subliniază autoarea – creează nevoia de afirmare care devine, în majoritatea cazurilor, agresiune și violență distructivă. Există în acest sens cinci tipuri de putere (exploatoare, manipulative, competitivă, nutritivă – protectoare – și integratoare). Fiecare din aceste tipuri se manifestă diferențiat în cursul vieții. Primele două tipuri se sintetizează în forme distructive, în violență și constrângere. Cel de-al treilea tip (competitivă) are atât proprietăți constructive cât și distructive, putând reprezenta o modalitate de afirmare a superiorității fața adversarului. Ultimele două tipuri privesc raporturile cu ceilalți indivizi: în timp ce puterea nutritivă (protectivă) servește la ocrotirea celorlalți, puterea integratoare se referă la interdependența și asocierea mai multor forme de putere. Acest ultim tip de putere reprezintă „puterea în tot ce are ea mai bun, deoarece nimeni nu sacrifică în acest proces”, unind, de fapt, puterile mai multor indivizi.

Autoarea semnaleză faptul că mesajul dominant astăzi în lume este cel care afirmă că violența (echivalentă cu puterea și forța) este inevitabilă. La nivelul familiei această violență generează moartea anuală a peste 2000 de copii, agresarea părinților și a bunicii de către propriii copii sau nepoți, maltratarea a aproape 2 milioane de femei americane de către soții lor. La aceasta se adaugă omuciderea comise de indivizi împotriva rudelor lor apropiate, ceea ce reprezintă aproximativ un sfert din totalul crimelor comise în Statele Unite ale Americii, „Linii fierbinți” (hot-linea), create special în sprijinul celor maltratați nu mai pot satisface cererile care sunt extrem de mari. Vătămarea corporală se vedește în toate aceste cazuri mijlocul de control cel mai accesibil și cel mai eficient.

Partea a doua a lucrării (*Analiza tendințelor*) reprezintă sinteza rezultatelor unei investigații întreprinse asupra a 4000 de cazuri de maltratare a partenerului, existente în New York. Principala metodă de colectare a datelor a reprezentat-o chestionarul telefonic, prin intermediul „liniei fierbinți”. Analiza răspunsurilor a permis dezvoltarea următoarelor tendințe:

1. Majoritatea partenerilor violenți au vârste cuprinse între 25 și 36 de ani, cu o substanțială scădere a numărului acestora la categoria de vârstă cuprinsă între 36 și 50 de ani.

2. O proporție ridicată de copii au vârste cuprinse între 1 an și 13 ani. Dat fiind că partenerii violenți au vârste cuprinse între 26 și 35 ani, relația lor cu partenerul începe în cele mai multe cazuri în timpul perioadei de adolescență târzie sau a celei de adult tânăr.